אלא מהא ליכא למשמע מינה. דלגופה מיצטריך ומשום סיפא דקתני מדה בחבל אני מוכר לך הן חסר הן יתר ביטל הן חסר הן יתר מדה בחבל דתפוס לשון אחרון הלכך מיצטריך למתני בריש היכא דאמר ליה האי מו האי דאזלינן בתר ההוא לישנא דאמר ליה אבל בסיפא דאמר לחבריהו וקומתרין זה את זה הלך אחר האחרון: **כבית כור עפר.** משמע קרוב לבית כור דמתחזי כבית כור אבל לא הוי בית כור ממש אלא פחות מו יותר: **הן חסר כו'.** כלומר מו שאמר לו בית כור עפר הן חסר הן יתר אני מוכר לך: **הגיעו.** אכולהו הך תלתא לישני קאי: **פרושי קמפרש.** דהן חסר הן יתר דסיפא דריש קאי דקתני בית כור עפר אני מוכר לך וה"ק האומר לחבירו בית כור עפר אני מוכר לך ל"ש אם אמר לו בכית כור עפר אני מוכר לך ולא שנא אם אמר לו לנסוף הן חסר הן יתר לאחר שאמר בית כור עפר אני מוכר לך דבחרוייהו אמרינן הגיעו: **א"כ אני מוכר לך אני מוכר לך כו'.** אם איתא דפרושי קמפרש הכי ה"ל למיתני בית כור עפר כבית כור עפר הן חסר הן יתר אני מוכר לך: ומקשינן **ליפוס כחו של מוכר אמרי' אבל ליפוס כחו של לוקח לא מייתינן מידי.** דאפי' היכא דחפץ הלוקח לקנות את המותר כדי שלא יכנס זה המוכר בשדהו לא כפינן למוכר למכור בתמיה: **שכפה קכין ומחלה לכור.** היינו נמי רובע לאלה דקתני במתני': **כופין אם המוכר למכור.** את המותר ללוקח אם הלוקח רוצה לקנותו דכי היכי דכופין את הלוקח ליקח משום תקנת המוכר שלא יהא נפסד ההוא מיעוט קרקע דכופין על מדת סדום ה"נ עבור רבון תקנתא ללוקח שיהו כופין את המוכר למכור לו ההוא מיעוט קרקע כדי שלא ירבוה אצל שדהו ויהא צריך להשמר ממנו והמוכר אינו ניזוק בכך דהא לא חזי למידי ההוא פורתא וה"ל זה נהנה וזה אינו מסר: ומשני **הכא כגון דהוה יקירא.** כלומר לעולם כדי ליפות כחו של מוכר אמרי' ליפות כחו של לוקח לא אמרינן דלעולם לא כפינן המוכר למכור בעל כרחו המותר אלא אם רצה מוכר יחזיר לו לוקח קרקע דקתני מתני' והאי דקתני כופין את המוכר למכור לא למכור ממש את הקרקע בעל כרחו אם רצה שתחזור לו אלא הכא במאי עסקינן כשהמוכר חפץ למכרה ללוקח שיחזיר לו בה מעות למוכר כמו שיפו חכמים כחו של מוכר שאם רצה יחזיר לו לוקח מעות והך אדעת הוה יקירא מעיקרא בשעת מכירה והשתא זול אדעתא והוא רוצה לכפות את הלוקח שיחזיר לו דמי המותר כפי שעת היוקר דמעיקרא והיינו דקתני כופין את המוכר למכור כשעת הזול דעכשיו: **דאמרי' ליה.** למוכר אי [אתה] אדעת [המותר] יהבת ליה ומעות אתה רוצה שיחזיר לך שקול מאותו [המותר] מעות כזולא דהשתא דדי לך אם יפו חכמים כחך לתלות כך מכר המותר במעות או חזרת קרקע היכא דליכא הפסד ללוקח דה"ל זה נהנה וזה אינו מסר אבל לקנות לוקח בשעת הזול כשער היוקר לא אמרינן אלא או תן לו בזול או טול קרקע שלך והאי דקתני ואת הלוקח ליקח היינו שאם חפץ מוכר ליתנהו בדמי הזול כופין את הלוקח ליקח משום ייפוי כח דמוכר דהתם לא מפסיד הלוקח מידי: **כשהוא זולא מעיקרא.** דא"ל לוקח לא בעינן לקנות קרקע ביוקר דמעיקרא נמי אם לא מפני שמאמינים בזול לא הייתי לוקחה וכל היכא דאית ליה טענה מעלייתא ללוקח לא ייפו חכמים כחו דמוכר הלכך אם רוצה מוכר לכפותו יתן לו כשעת שלקח דהיינו בזול דהשתא ליה טענה ללוקח ויקנה בעל כרחו: **אמר רב הונא ב' קכין שאמרו.** במתני' דאם הותירו כשדה ליתנהו בתורת ד'מכירה ולא בתורת עשיית חשבון ליפות כחו ה'דלוקח אלא לחזרת קרקע: **ואפילו בכקעה גדולה.** שמחזקת י' כורין קאמר דמחזיר קרקע אע"ג דלא הותיר בין הכל אלא ב' קכין דס"ל לרב הונא דרובע לאלה הוי מחילה עפי לא הוי מחילה אלא יעשה חשבון וכן לבית כור דהוית ג' קאים ג' רבעים הוו מחילה עפי מל' רבעין דאיכא עפי מרובע לאלה יעשה חשבון עד דמטי לב' קכין דהויא חזרה והני מילי בית כור אבל שני כורים דכי איכא רובע לכל אלה הוי עפי מב' קכין כל כך ודאי במכירת שדה אחת לא מחיל אינים הואיל ויש במותר חשיבות שדה ויחזיר לו קרקע ומיהו כל זמן דלא הוו ב' קכין מודה רב הונא דרובע לבית אלה הוי מחילה כגון בית ל"ה אלין אני מוכר לך ואיכא ל"ה רבעים מותר דהיינו ב' קכין אבל רובע הוי מחילה: **ורב נחמן אמר נותן ז' קכין כו'.** דלא שנא רובע אחד לאלה אחד ולא שנא אלף אלין הוו מחילה: ואי

פחות כל שהוא ינבה. מה שפ"ה דהא דאמר רבא כל דבר שבמדה אפי' פחות מכדי אוגלה אחר הייטו במטלטלי אבל מוכרים לא עיין דבהדיא אייתי לה ברייתא פ"ב דקדושין (דף מב: וסס) אמקרקעי דאמר ומקרקעי נמי לא אמרן אלא דטעו בעלויא אבל במשמתא לא כדרבא כו' ואור"י דרבא איירי כשמדדו והטעהו במדה אבל הכא לא מדדו עדיין אלא בבאין למדוד ומתחלה היה נמי יודע שאינו מכוין כ"כ שלא יהא אם פחות או יותר[ו]: **פחות כל שהוא ינבה.** וא"ת ולימא ליה דאדעתא דהכי לא זבני וי"ל דקאי בתוך השדה (ז) כדפרישית דמתחילה היה נמי יודע שאינו מכוין לגמרי:

אלא מהא ליכא למשמע מינה. ולא קשיא ריש לסיפא לישנא דמד מייניהו לאו דוקא ולא נקטיה אלא משום סיפא כדפ"ה: **פרושי** קמפרש איזהו בית כור שהוא בבית כור בגון דאמר ליה הן חסר הן יתר. תימה דתלי הן חסר הן יתר בבית כור (ח)(והן חסר והן יתר משמע טפי דהגיעו ממלאי) דמשמע בבית כור וי"ל דכי א"ל בית כור עפר אני מוכר לך הן חסר הן יתר אינו תפוס לשון לאשון ולהכי תלי ליה בבית כור:

אם כן אני מוכר לך אני מוכר [לך] למה לי. בכמה דוכתי דייק[ט]: הכי ובכמה דוכתי לא דייק[ט]:

אלא לאו ש"מ סתמא נמי כהן חסר הן יתר בו'. ותימה דכיון דתנא ריש בית כור עפר סתמא דהגיעו אמאי איצטריך למיתני סיפא הן חסר הן יתר דכ"ש הוא וי"ל דאשמועינן דאפ"ה דוקא בית כור אבל יתר מרובע לא א"נ תנא סיפא לגלויי ריש אלא תאמר ריש דא"ל הן חסר הן יתר תנא סיפא הן חסר הן יתר מכלל דריש אלא קא"ל וכענין זה יש בכמה מקומות ומימה דרבי יצחק קאמר לעיל טרשין שאמרו בית ד' קבין אבל יותר אין נמדדין עמה הא אמר הכא דבית כור סתמא כהן חסר והן יתר דמי ואפילו לא היו טרשין כל עיקר אלא היה הקרקע חסר הוה אמינא דהגיעו כ"ש השתא וי"ל דרבי יצחק לא קאמר אלא להצטרף[י] לאחות מרובע לאלה ולרשב"א נראה דלא קשיא מידי דהכא מיירי בעומד באותה שדה ורואה כמה יש בה אבל באינו רואה אותה פשיטא ליה דהתם לא אמר הגיעו דאם התנה בית כור עפר למכור לו מי מצי למיתב ליה בית כור שהוא פחות רובע לאלה וסברא הוא דהתם אפילו ע"י מיכוי לא היה מקבל לוקח דא"ל אדעתא דהכי לא זבני אלא היה דעתו לקנות אלא בית כור אלם ובהכי איירי ריש דמתניתין ולהכי א"ר יצחק טרשין שאמרו בית ארבעת קבין אבל טפי לא דאי הוה מזיגן להו כאילו אינן כלל אפילו לא היה אחר אלא קב חייב להשלים אלא קנה אלא בית כור אלם לגמרי: וכו'

לו מעות כדי שלא יפסיד הלוקח: והתניא כשהוא נותן לו. המוכר ללוקח: נותן לו כשער שלקח ממנו. ביוקר אע"פ שמפסיד הלוקח דהשתא בשעת פרעון הוולה: מאי הא ברייתא דקתני נותן לו כשער שלקח ממנו דהוה זולא כשמכרה והשתא יקרא נותן לו בשעה שקנאה לוקח ולא מפסיד לוקח אבל בשעה שהותיר לו המוכר על ד' קבין ומחצה ידו על העליונה לקבל מן הלוקח איזה שירצה או קרקע או מעות: ואם שייר בשדה. היינו שהותיר אצל הלוקח בית ט' קבין חשוב שדה בפני עצמו ומחזיר: אמר רב הונא ט' קבין שאמרו אפי' בבקעה גדולה. שאם מכר לו י' כורין בבקעה גדולה אחת או י"ב ובין כולן הותיר לו ט' קבין מחזיר לו דחשוב שדה בפני עצמו הוא ולא אמרינן הואיל דליכא לכל כור וכור ט' קבין להתויר לו אינו מחזיר: ורב נחמן אמר נותן ז' קבין ומחצה לכל כור וכור. דהיינו לכל מאה

מסורת הש"ס

(א) [נרמת פה. וש"נ פי' מגרים קב.]. (ב) רש"ל. (ג) דהשתא. רש"ל. (ד) נ"מ מחילה. (ה) נ"מ דמוכר. (ו) [וע"ע תוס' ב"מ נו: ד"ה כל דבר]. (ז) ס"מ כדמפרש וכיה"ר רשב"ם לקמן. (ח) רש"ל מ"ו. (ט) [ע' תוס' כבוכות לא: ד"ה מ"כ וע' מוספות מ"ק כב: ד"ה ולשמתם]. (י) לפחות יותר מרובע כל"ל רש"ל.

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה פחות וכו' רש לומר דקאי בתוך השדה בראפרש. נ"ב דומ' בל מה שמתנו בשמוך כל"ה אלא לאו בשם רשב"ם:

מוסף רש"י

אלא מהכא ליכא למשמע מינה. דוקא מתני' לאו טולה דוקא, אלא מדא מנייהו דוקא, אי ריש אי סיפא, ומנא לאדע אמנו הכאא ולא יתענן הי מנייהו דוקא דנגמר מנה ושבח שבח.

עין משפט נר מצוה

ים א מי' פכ"ח מהל' מכירה הלכה ו סמג עשין כב טוש"ע מ"מ סי' ריח סעיף ח:
כ ב ג מי' שם הל' ח טוש"ע שם סעי' יח:
בא ד מי' שם הל' ז טוש"ע שם ס"י:

רבינו גרשום

מי אמרינן כמדה בחבל דמי אי כהן חסר הן יתר דמי (ח) שאם פיחת רובע לאלה אית ליה כי האי דינא ותפשוט לך מהא: אימא סיפא וכו' והא סתמא כמדה בחבל דמי. ולא הגיעו: ת"ש בית כור עפר אני מוכר לך וכו'. דהיינו סתמא אמר ליה. כבית כור עפר אני מוכר לך או הן חסר (או) הן יתר אני מוכר לך אפי' וכו'. ומדקתני להו אהדדי ש"מ דסתמא כהן חסר הן יתר דמי ותפשוט לך מהא: מהא לא תפשוט דהתם פרושי קא מפרש אי זהו בית כור. שאם אמר לו בית כור אני מוכר לך שהוא כבית כור. כלומר דוראי להיכא דאמר ליה כבית כור עפר אני מוכר לך היינו משמע הן חסר הן יתר דהיינו כבית כור דאפי' פיחת רובע לאלה או הותיר רובע לאלה הגיעו דרייהו שוו אהדדי ואפי' היו שם נקעים או סלעים יתר מעשר נמדדין עמה ולפרושי אתא וליכא למשמע מהכא אם אמר ליה סתמא: מתקיף לה רב אשי אם כן הוא. דלפרושי אתא הא דקתני ברייתא תרי דימני אני מוכר לך למה לי ליתני בית כור עפר כבית כור עפר אני מוכר לך הן חסר הן יתר ודאי [אי] תני הכי משמע דקאמרת דלפרושי אתי אלא לאו ש"מ הואיל דקתני אבל חד אני מוכר לך סתמא נמי כהן חסר הן יתר דמי דאפי' פיחת רובע לאלה או הותיר הגיעו: ש"מ מהו וכו' ליפות כחו של לוקח לא אמרינן הא תניא פיחת ד' קבין ומחצה לכור. המוכר ללוקח או הותיר לו ד' קבין ומחצה הגיעו: יותר מיכן. כגון ח' קבין ומחצה אם פיחת לו המוכר ללוקח יותר מד' קבין ומחצה ואינו רוצה להשלים לו והלוקח רוצה להשלים לו כופין המוכר למכור ולהשלים לכור שלם והיינו ייפוי כח ללוקח. ואם הותיר לו המוכר יותר מד' קבין ומחצה והלוקח אינו רוצה לקנות ליתן דמים כופין אותו ללוקח דמצי למימר ליה המוכר הואיל דלית ביה שיעור שדה איני רוצה ליקחנו ויהיב ליה דמי אלמא דכי היכי דאמרי' ליפות כחו של מוכר אמרינן כ' היכא דהותיר לו דמקבל כל מאי דבעי או קרקע או מעות וליפות כחו של לוקח לא אמרינן והכא טעמא מאי כופין את המוכר למכור דמשמע דהיינו ייפוי כח דלוקח כגון דהוה יקירא ארעא כשמכרה לו ופיחת לו יותר מד' קבין וזל השתא ואמרינן ליה הרשות בידך ליתן לו או מעות או קרקע אלא אי ארעא יהבת ליה להשלים הבור הב ליה כזולא דהשתא או תשלם

ט) נראה דחסר כאן וכ"ל ת"ש בית כור עפר וכו' פיחת כ"ש יצחק וכו' הא סתמא כהן חסר לו יתר דמי שאם פיחת וכו'. י) נראה ל"ל ה"נ אמרינן ליפות כחו של לוקח: הכם כגון וכו'. כלומר היכא דהותיר לו וכו'

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com